

บทสรุปความร่วมมือเพื่อสร้างกลไกการเฝ้าระวังและพัฒนาระบบยาประเทศไทย - สปป.ลาว
A meeting for collaboration on monitoring and control systems
for cross - border medications and pharmacies between Lao PDR and Thailand
under MOU between University of Health Sciences,
Lao PDR and Mahasarakham University, Thailand

สุภณีย์ ประเสริฐสุข

เครือข่ายติดตามปัญหาชายแดนและผลิตภัณฑ์สุขภาพข้ามแดน

เครือข่ายยาชายแดนฯ ประเทศไทยโดยศูนย์วิชาการเฝ้าระวังและพัฒนาระบบยา (กพย.) ภาคอีสาน คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ร่วมกับศูนย์วิชาการเฝ้าระวังและพัฒนาระบบยา (กพย.) สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้จัดการประชุมความร่วมมือเพื่อสร้างกลไกการเฝ้าระวังและพัฒนาระบบยาประเทศไทย - สปป.ลาว เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการ และร่วมกันจัดทำแนวทางแก้ไขปัญหาที่ไม่เหมาะสมในพื้นที่ชายแดนไทยและ สปป.ลาว

การดำเนินการยาชายแดนของเครือข่ายในระยะที่ 1 มุ่งให้ความสนใจสถานการณ์การใช้และการกระจายของยากลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ชายแดนและหาแนวทางในการจัดการปัญหาชายแดนในประเทศไทย ทำให้เข้าใจเบื้องต้นและเบื้องหลังปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดน ที่ไม่ได้หมายถึงเฉพาะหมู่บ้าน ตำบล หรืออำเภอ ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในเขตแดนตามภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ได้ขยายพื้นที่ชายแดนในความหมายชายแดนเสมือนจริง ความเป็นพรมแดนของรัฐ

การดำเนินการระยะที่ 2 มุ่งเน้นการทำงานในชุมชนพื้นที่ชายแดนและขับเคลื่อนการทำงานระหว่างพื้นที่ ได้ทำให้พบว่าความยืดหยุ่นอะลุ่มอล่วยในการบังคับใช้หลักเกณฑ์ ข้อบังคับ ได้ทำให้เกิดภาวะผิดกฎหมายแต่ชอบธรรม (Licit) จึงได้ดำเนินการต่อเนื่องใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนาระบบการเชื่อมต่อข้อมูลเพื่อการเฝ้าระวัง การนำเข้าส่งออกยาในพื้นที่ด่านชายแดน
2. การเข้าถึงยาของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ชายแดนอีสาน
3. การเฝ้าระวังยาไม่เหมาะสมในชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคอีสาน

อย่างไรก็ดี ในการศึกษาข้างต้นจำเป็นต้องทำงานประสานทั้งข้อมูลและการดำเนินการต่อเนื่อง ข้อมูลการดำเนินการในระยะที่ 1 และ 2 ทำให้พบความเหลื่อมล้ำทางสังคมพื้นที่ชายแดน มีความสัมพันธ์กับความ

เหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ เช่น แรงงานชาวกัมพูชาในตลาดชายแดน ช่างจ่อม แรงงานชาวลาวในย่านลาวทาว์น ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งของ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่แตกต่างกันไปด้วย ในประเทศไทยกลุ่มที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่าจะไปใช้บริการสุขภาพที่คลินิกหรือโรงพยาบาลเอกชน แรงงานข้ามชาติกัมพูชาส่วนใหญ่เลือกใช้บริการสุขภาพในประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงความต้องการใช้บริการสุขภาพที่ผูกโยงกับทัศนคติของแรงงานข้ามชาติที่มีต่อระบบบริการสุขภาพของไทย โดยสถานพยาบาลในประเทศกัมพูชานั้น อาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพได้ เช่น บริการที่ไม่เพียงพอ ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ราคาไม่สมเหตุสมผลกับบริการ

นอกจากนี้ การแสวงหาการดูแลสุขภาพยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพรูปแบบต่าง ๆ ด้วย เช่น ทักษะด้านการสื่อสาร สถานะทางกฎหมาย ผู้ที่พูดภาษาไทยได้เพียงเล็กน้อยและคนที่ไม่มีบัตรอนุญาตทำงานจะกลับไปใช้บริการสุขภาพที่กัมพูชามากกว่าการรักษาด้วยตนเองในประเทศไทย หรือบางกลุ่ม บางคนก็เลือกจะนำยาติดตัวข้ามมาใช้ มาแจกจ่าย รวมถึงขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ในเครือข่ายด้วย

ดังนั้น จึงพบว่าปัญหาในพื้นที่ชายแดนจึงไม่ใช่ลักษณะที่ตั้งอยู่เพียงเดียว แต่ได้เชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำ ความยากจน สิทธิในการดูแลสุขภาพไปจนถึงสถานะผิดกฎหมายแต่ชอบธรรมใน

การปรับตัวแก้ปัญหาของเครือข่ายทางสังคมที่ไม่เป็นทางการในการมาโอบอุ้มช่วยสนับสนุนระหว่างกันของแรงงานข้ามชาติ

ในการดำเนินการระยะที่ 3 นี้จึงได้ดำเนินการต่อเนื่องในกรขยายความร่วมมือการดำเนินงานกับเครือข่ายระหว่างประเทศทั้งในภาควิชาการ University of Health Sciences, Vientiane Capital ในการร่วมกันพัฒนาคู่มือสองภาษาสำหรับผู้คนชายแดนไทย-ลาว และการร่วมกันทำงานระหว่างตะเข็บพื้นที่ชายแดน ในการเผยแพร่ความรู้ในการใช้ยาและการดูแลรักษาตนเองเบื้องต้น เพื่อให้เข้าใจในวัฒนธรรมการใช้ยาระหว่างประเทศ สามารถปรับและประยุกต์ใช้ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด รวมถึงการเข้าใจในระเบียบ กฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ เพิ่มการเข้าถึงสิทธิในประกันสุขภาพและสิทธิในการเข้าถึงยาที่จำเป็น โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา

นอกจากนี้ ยังมีเป้าหมายในการร่วมกันใช้เครื่องมือเพื่อการเฝ้าระวังยาที่ไม่ปลอดภัยระหว่างประเทศ โดยความร่วมมือของกรมอาหารและยา สปป.ลาว (The Bureau of Food and Drug Inspection), Vientiane Capital และ Faculty of Pharmacy, University of Health Sciences, Vientiane Capital เพื่อสานต่อการพัฒนาระบบการเชื่อมข้อมูลเพื่อการเฝ้าระวัง การนำเข้าส่งออกยาในพื้นที่ด่านชายแดน เพิ่มการเข้าถึงยาของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ชายแดนอีสาน และสร้างศักยภาพการเฝ้าระวังยาไม่เหมาะสมในชุมชนพื้นที่ชายแดนภาคอีสาน

ยาชายแดน : ความร่วมมือ 3 ภาคประชาสังคม- ภาควิชาการและหน่วยงานราชการนโยบาย

การดำเนินงานงานยาชายแดน โดย กพย.
และ กพย.อีสาน ได้มีข้อค้นพบสำคัญ ได้แก่

1. ชายแดนอีสานมีภูมิทัศน์ระบบยาที่
แตกต่างจากภาคอื่น ๆ ในประเทศไทย : มากกว่า
“ยารักษาโรค” และเกินกว่า “พื้นที่” ชายแดน

2. ผู้คนในชุมชนชายแดนอีสานมี
พฤติกรรมการใช้ยาที่มีลักษณะเฉพาะ ยาในพื้นที่
ชายแดนไม่ได้ตั้งอยู่เดี่ยว ๆ แต่ยังเชื่อมโยงกับ
ชุมชนภายนอกชายแดนเชื่อมโยงกับความเหลื่อม
ล้ำความยากจน สิทธิในการดูแลรักษาไปจนถึง
สถานะผิดกฎหมายแต่ชอบธรรมในพื้นที่ชายแดน

3. ในพื้นที่ชายแดนบางอย่างที่ผิด
กฎหมายของรัฐ (Illegal) แต่สามารถยอมรับได้ใน
พื้นที่ชายแดน (Licit) โดยเฉพาะยารักษาโรค
ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสุขภาพ เกิดภาวะผิดกฎหมาย
แต่ชอบธรรม

และทีมงานได้ดำเนินการทำงานร่วมกันกับ
เครือข่ายในพื้นที่ โดยเกิดการสะท้อนข้อมูลให้แก่
ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจัดทำข้อเสนอเชิงปฏิบัติ

1. สร้างเครือข่ายยาชายแดนภาคอีสาน
2. ผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายในการ
ประชุมเครือข่ายภาคอีสาน กรณีการจัดการ
การลักลอบนำยาที่ผิดกฎหมายข้ามแดน โดยนำ
เทคโนโลยีในการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่มาใช้

วิเคราะห์ตรวจจับและส่งต่อปัญหา

3. จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับ
พื้นที่ จัดทำฐานข้อมูลยากลุ่มเสี่ยงที่ต้องมีการเฝ้า
ระวังศูนย์และให้กลไก พชต. หรือพชอ. (แล้วแต่
พื้นที่) เป็นศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังความปลอดภัย
ยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพพื้นที่ชายแดน

เครือข่ายยาชายแดนได้กำหนดแผน
ดำเนินการเพื่อดำเนินการตามกรอบแนวคิดดังนี้

1. สานต่อศักยภาพเครือข่ายยาชายแดน
ในภาคอีสาน ในการทำงานเฝ้าระวังความปลอดภัย
และคุ้มครองผู้บริโภคและฐานข้อมูลขนาดใหญ่

2. พัฒนาศักยภาพ อสม. ชายแดนและ
ศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังความปลอดภัยยาและ
ผลิตภัณฑ์สุขภาพพื้นที่ชายแดน ผ่านกลไก พชต./
พชอ. ในพื้นที่ชุมชนชายแดน

3. ดำเนินงานร่วมกับ University of
Health Sciences, Vientiane Capital/ Bureau of Food
and Drug Inspection, Vientiane Capital พัฒนาและ
เชื่อมข้อมูลยาที่ไม่ปลอดภัยของทั้ง 2 ประเทศเพื่อ
ป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ยาและ
ผลิตภัณฑ์สุขภาพ

ดังนั้น จะเห็นว่าภาคีหุ้นส่วน
(Boundary Partners) หนึ่งที่สำคัญคือ เครือข่าย
องค์กรระหว่างประเทศหรือประเทศเพื่อนบ้านที่มี
ชายแดนติดกันกับประเทศไทย โดยเฉพาะ
ในภาคอีสาน ได้แก่ สปป.ลาว และกัมพูชา โดย

Outcome Challenge หรือได้กำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการดำเนินงาน เครือข่ายความร่วมมือจัดการปัญหาชายแดน จะรวมตัวกันโดยมีหน่วยงานประสาน กำหนดประเด็น แผนการจัดการ ทำระบบร่วมกัน ซึ่งหนึ่งใน Boundary Partners ที่สำคัญคือ เครือข่ายระหว่างประเทศ โดยเริ่มต้นที่ความร่วมมือทางวิชาการภายใต้ข้อตกลงร่วมทางวิชาการ โดยบันทึกความเข้าใจ (MOU) Memorandum of Understanding ระหว่าง University of Health Sciences, Lao PDR and Mahasarakham University, Thailand และร่วมกับศูนย์วิชาการเฝ้าระวังและพัฒนาระบบยา (กพย.) ภาคอีสาน คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กพย. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการสนับสนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดการประชุมความร่วมมือเพื่อสร้างกลไกการเฝ้าระวังและพัฒนาระบบยา ไทย - สปป.ลาว ขึ้น โดยกำหนด 3 ประเด็นแลกเปลี่ยน ดังนี้

1. ระบบการเฝ้าระวังและเชื่อมต่อข้อมูลยาและผลิตภัณฑ์
2. การเข้าถึงยาที่ปลอดภัยและหลักประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ ผ่านกลไก อสม.ชายแดน
3. ยาปลอดภัยในชุมชนพื้นที่ชายแดนทั้ง 2 ประเทศ

นอกจากนี้ยังได้แลกเปลี่ยนประเด็นยาในฟาร์ม เชื้อดื้อยา การใช้ยาอย่างสมเหตุผล (Rational Drug Use: RDU) และบทบาทเภสัชกรในหน้าที่ต่าง ๆ รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการเฝ้าระวังข้อมูลยา และผลิตภัณฑ์สุขภาพ

1. ภูมิทัศน์ยาชายแดนประเทศไทย (Landscape of Border Medicine Situation in Thailand)

ได้นำเสนอข้อค้นพบการดำเนินงานศึกษาแก้ไขปัญหายาของเครือข่าย กพย. ในเรื่องยาชายแดนประเทศไทย ยาชายแดนไม่ใช่เรื่องของคนที่พื้นที่ชายแดนแต่เพียงอย่างเดียว ยาได้คืบคลานเข้ามาถึงชุมชนกลางหมู่บ้านในเขตเมืองจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ยาที่เป็นปัญหา เช่น ยาเสพติดรอยด์ภายในประเทศมีการควบคุมกำกับเข้มงวดมากขึ้น แต่การทำงานในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีด่านชายแดนทั้งที่เป็นทางการและด่านที่ไม่เป็นทางการ เช่น จุดผ่อนปรน ด่านวัฒนธรรมหลายแห่งใน จังหวัดเลย, หนองคาย, บึงกาฬ และมุกดาหาร ได้พบข้อมูลการลักลอบนำเข้ายาอันตรายและยาควบคุมพิเศษ เพื่อมาจำหน่ายในประเทศไทยหลายครั้ง ขณะที่ข้อมูลของเครือข่ายฯ

ซึ่งทำงานในพื้นที่ภาคเหนือก็มีลักษณะที่คล้ายกัน กล่าวคือ มีการตรวจสอบพบยาสเตียรอยด์ Dexamethasone และยาแก้ปวด Piroxicam ซึ่งมีฉลากแสดงภาษาจีนเกือบทุกพื้นที่ ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย น่าน ตาก และประจวบคีรีขันธ์ มีกรณีรายใหญ่ ๆ แต่ยังไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้เพราะไม่มีผู้แสดงตัวเป็นเจ้าของ โดยยาดังกล่าวถูกนำมาจัดเป็นยาชุด “หมอมหาร” กระจายขายในชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศในปัจจุบัน และพบข้อมูลการปลอมปนสเตียรอยด์ ยาแก้ปวด ในยาแผนโบราณ (Traditional Medicinal Maajun/Jamu ของมาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซียได้ถูกลักลอบขนข้ามแดนมา

Border Crossing and Situation on Problems of Medicine and Health Products along Thailand's Borders
 Suparna Prasertsook, Ikwan Singhaew, Paitin sanon Sabulitthetra, Sitornwit Saengpanomruek, Supit Sitpan, Niyada Kurjiny-Anguluek

Situation in Thailand : Southern Region

In Narathiwat Province, in collaboration with Kelantan's Food and Drug Checkpoint, Malaysia has reported the continuous detection of steroids in many supplements and traditional medicines, such as Motalin, Jamu Ajab products, Maajun Ayam selasih, gout painkillers.

- Steroid-contamination in Herbal medicine
- Weight Gain Vitamins
- KOKANDO Detox supplement

Situation in Thailand : Southern Region

They have Thailand-Malaysia Border Health Goodwill Committee for study Situation and Health Product Vigilance along the Thailand-Malaysia Border (Narathiwat-Kelantan) Pharmacy Implementation

- Inspect health products and advertisements
- Collect samples of health products for analysis
- Public relations (PR) and consumer warning
- Consumer Education

Border Crossing and Situation on Problems of Medicine and Health Products along Thailand's Borders

Border Crossing and Situation on Problems of Medicine and Health Products along Thailand's Borders

Suparna Prasertsook, Ikwan Singhaew, Paitin sanon Sabulitthetra, Sitornwit Saengpanomruek, Supit Sitpan, Niyada Kurjiny-Anguluek

Situation in Thailand : Northeastern Region

Nong Khai Customs, in cooperation with the Food and Drug Checkpoint officers, searched Nong Khai public transportation at the Thai-Lao Friendship Bridge, in the area of the international arrivals bus terminal.

The bag was found inside the bus, which contained a white plastic bottle named "Dexamethasone" and "Piroxicam", totaling 170,000 tablets without any owner's identification.

In the area of Loei Province, cross border steroids with Chinese labels were discovered to be from Laos. Hong merchants sell them across the border market in Chiang Khan District, together with VA-CHD (cocktails of drugs) and other drugs that are not registered in Thailand. They gave information that they brought drugs from Lao PDR to sell to both Thai and Laotian people because of good sales.

Situation in Thailand : Northeastern Region

In the area of Mukdahan Province, on the Thai-Savannah border checkpoint, unlicensed and unregistered drugs in Thailand, including Chinese label steroids, along with VA-CHD being detected by Vietnamese merchants. They have provided information that the drugs were mainly sold to Vietnamese people by unintentionally selling to Thai people. However, it was found that these medicines were also sold in pharmacies in Mukdahan province as well.

Border Crossing and Situation on Problems of Medicine and Health Products along Thailand's Borders

การข้ามพรมแดนของยาและเภสัชเคมีภัณฑ์ สเตียรอยด์

ช่องทางแดนที่เป็นทางการรอบประเทศไทยปัจจุบันครอบคลุม 25 จังหวัด 89 ช่องทาง โดยแนวเขตพื้นที่ทางบกชายแดนประเทศไทยทางบกมีระยะทางประมาณ 5,656 กิโลเมตร ครอบคลุม 31 จังหวัด เชื่อมต่อประเทศกัมพูชา 798 กิโลเมตร (7 จังหวัด), ประเทศลาว 1,810 กิโลเมตร (12จังหวัด), ประเทศพม่า 2,401 กิโลเมตร (10 จังหวัด) และประเทศมาเลเซีย 647 กิโลเมตร (4 จังหวัด) ขณะที่ด้านอาหารและยามีบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายในการควบคุมการนำเข้าผลิตภัณฑ์สุขภาพเข้ามาในราชอาณาจักร ยาอาหาร เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์ ยาเสพติดให้โทษ วัตถุอันตราย และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ปัจจุบันมีทั้งสิ้น 50 ด้าน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศุลกากรหนองคายร่วมกับเจ้าหน้าที่ด่านอาหารและยาหนองคาย ได้ทำการตรวจค้นรถโดยสารสาธารณะประจำสะพานมิตรภาพไทย - ลาว บริเวณช่องตรวจรถโดยสารขาเข้าระหว่างประเทศ พบถุงวางอยู่ในรถโดยสาร ภายในพบขวดพลาสติกสีขาว ระบุชื่อยา Dexamethasone และ Piroxicam รวมทั้งสิ้น 170,000 เม็ด โดยไม่มีผู้ใดแสดงตัวเป็นเจ้าของ

พื้นที่จังหวัดเลยพบยาเสพติดรอยดัดลากภาษาจีนข้ามแดนมาจากประเทศลาว โดยแม่ค้าชาวม้งนำข้ามมาขายบริเวณตลาดชายแดน อำเภอเชียงคาน พร้อมยาชุดและยาอื่น ๆ ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนในประเทศไทย โดยให้ข้อมูลว่านำมาจาก สปป.ลาว เพื่อมาขายให้ทั้งชาวไทยและชาวลาวเพราะขายดี

พื้นที่จังหวัดมุกดาหารบริเวณด่านชายแดนไทย - สหวัณนะเขต ตรวจพบการลักลอบนำเข้ายาไม่มีทะเบียน ยาที่ไม่ขึ้นทะเบียนในประเทศไทยรวมถึงสแตียรอยด์ฉลากภาษาจีน พร้อมยาชุดจำนวนหนึ่ง จากแม่ค้าชาวเวียดนาม โดยให้ข้อมูลว่านำเข้ามาเพื่อจำหน่ายให้กับชาวเวียดนามที่เจ็บป่วยเป็นหลัก ไม่ได้ตั้งใจนำมาขายให้กับคนไทยแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม มีข้อมูลว่าพบยาลักษณะดังกล่าววางขายอยู่ในร้านขายยาในตัวเมืองจังหวัดมุกดาหารด้วยเช่นกัน

ภาคเหนือ

ในพื้นที่อำเภอเวียงแก่นและ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีการวางขายยาเสพติด

อย่างแพร่หลายในตลาดนัดชายแดนจำหน่ายให้ทั้งชาวไทย (ทั้งชายปลีกและชายส่ง) และชายให้ชาวม้ง และชาวลาวที่ข้ามแดนมาซื้อและขายของในตลาดนัด และพบยาระงับปวดกลุ่ม NSAIDs จากประเทศเวียดนามและจีน เข้ามาในประเทศไทย โดยยายังไม่ได้ขึ้นทะเบียนในประเทศไทย มีเป้าหมายจะนำไปขายในตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ และระหว่างที่เครือข่ายติดตามปัญหาฯ ทำงานอยู่ในพื้นที่เชียงของเพื่อเก็บข้อมูล ก็ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ด่านอาหารและยาว่า ที่ฝั่ง สปป.ลาว แขวงบ่อแก้ว เจ้าหน้าที่ของทางการลาวได้ตรวจพบไซบูทรามิน จำนวนหนึ่งกำลังจะถูกนำเข้ามาที่ประเทศไทย (แต่ยังไม่สำเร็จ ถูกทางการลาวตรวจสอบพบก่อน - กฎหมายยาของ สปป.ลาว มีเรื่องของการควบคุมการส่งออกยาด้วย)

ภาคตะวันออก

เครือข่ายเภสัชกรปฐมภูมิรายงานข้อมูลการเยี่ยมบ้านในพื้นที่ อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด พบว่ามีผู้ป่วยที่ใช้ยาเสพติด ซึ่งมีฉลากภาษาจีน เช่นเดียวกับที่พบในหลายพื้นที่ของประเทศ

ภาคใต้

พื้นที่จังหวัดนราธิวาส โดยความร่วมมือกับด่านอาหารและยารัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย รายงานการตรวจพบยาเสพติดในอาหารเสริมและ Traditional Medicine จำนวนหลายรายการอย่างต่อเนื่อง เช่น Motalin แก้วปวด, ผลิตภัณฑ์ Jamu Ajaib, Maajun Ayam Selasih แก้วปวดรักษาแก้

สถานการณ์โดยรอบประเทศไทย

หน่วยงานสาธารณสุขมาเลเซียได้ออกแนวทางการสั่งเกต/ ข้อเท็จจริงของผลิตภัณฑ์ Maajun/Jamu (มาเลเซียจัดกลุ่มให้เป็น Traditional Medicine) เนื่องจากตรวจพบการปลอมปนสเตียรอยด์ (Dexamethasone และ Prednisolone) ยาแก้ปวดกลุ่ม NSAIDs และบางตัวพบการปลอมปนของยารักษาเบาหวาน (Metformin, Glibenclamine) จำนวนมาก

กระทรวงสาธารณสุข ประเทศบรูไนดารุสซาลามโดยหน่วย Pharmacy Enforcement ได้เปิดเผยการตรวจสอบพบยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพอันตรายที่พบการปลอมปน Dexamethasone และ Sibutramine และยาแผนปัจจุบันอื่น ๆ อีกหลายตัวในผลิตภัณฑ์หลายรายการอีกครั้ง ซึ่งอยู่ในระหว่างติดตามถึงการนำเข้ามาและการกระจายภายในประเทศ เบื้องต้นพบการลักลอบนำยาเข้าประเทศบรูไน โดยเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากฟิลิปปินส์ ฮองกง จีน และอินโดนีเซีย

กรมอาหารและยา สปป.ลาว ได้ประกาศแจ้งเตือนประชาชนและสั่งการให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องเฝ้าระวังการกระจายยาสเตียรอยด์ที่ลักลอบนำเข้าจากประเทศไทย พบ Dexamethasone ฉลากข้อความภาษาไทยและภาษาลาว ไม่มีทะเบียน ไม่ระบุแหล่งผลิต และไม่มีข้อมูลวันเดือนปีที่ผลิต/ หมดอายุ ลักษณะเดียวกับที่มีการระบาดอยู่ในประเทศไทย คาดการณ์ว่าจะมีการลักลอบส่งข้ามแดนจากประเทศไทย มี

ข้อสังเกตว่าเป็นการลักลอบนำเข้ารายย่อยและสถานที่เกิดเหตุ ก็เกิดเฉพาะพื้นที่ชายแดนเท่านั้น ซึ่งไม่น่าจะจัดว่าเป็นความเสี่ยงที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนไทยได้ แต่ในความเป็นจริง การลักลอบนำเข้าดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นแต่ในลักษณะกองทัพนมดและในพื้นที่ชายแดนเท่านั้น มีข้อมูลว่ายาหลายตัวมีเป้าหมายจะส่งเข้าไปในพื้นที่เขตเมือง เช่น เชียงใหม่ เชียงราย สงขลา ขอนแก่น และบางพื้นที่ก็พบยาสเตียรอยด์ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนในประเทศไทย วางขายและอยู่ในหมู่บ้านกลาง อย่างไรก็ตาม พื้นที่ชายแดนไม่ได้มีปัญหาเฉพาะยาสเตียรอยด์ลักลอบนำเข้ามาในประเทศไทยเท่านั้น ยังพบยาสเตียรอยด์ไม่มีทะเบียนสัญชาติไทย (ยาสเตียรอยด์ใต้ดิน ไม่มีทะเบียนเหมือนที่ระบาดอย่างแพร่หลายในประเทศไทย) ลักลอบข้ามแดนไปยังประเทศเพื่อนบ้านด้วย

ข้อมูลจากการทำงานจะพบว่าปัญหาไม่ได้
อยู่เฉพาะพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศ แต่เส้น
เขตแดนได้ติดตามผู้คน ทั้งคนใช้และคนขายเข้าไป
ไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ กลางเมืองอีกด้วย

การไหลเวียนของยาได้เผชิญกับบริบททาง
สังคมเศรษฐกิจและผู้คนที่แตกต่างกันหลาย
การให้คุณค่าความหมายกฎเกณฑ์การบังคับใช้
รวมทั้งเหตุผลและจุดประสงค์การใช้ที่ผู้คนให้ต่อยา
ก็แตกต่างกันไปตามบริบทด้วย กรณีศึกษา
สเตียรอยด์ในยาชุดหมอมหาพร ได้เดินทางข้าม
พรมแดนมาในกระปุกยาฉลากภาษาจีน โดยพบ
มากขึ้นในช่วงที่กระทรวงสาธารณสุขเข้มงวดกับ
ยาสเตียรอยด์ภายในประเทศ โดยพบการลักลอบ
นำเข้ามาในลักษณะกองทัพมดผ่านด่านชายแดนใน
พื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เช่น เชียงราย หนองคาย
มุกดาหาร อุบลราชธานี และพบในพื้นที่กลางเมือง
เชียงใหม่

ประจวบคีรีขันธ์ ขอนแก่น และการปลอมปนใน
พื้นที่ภาคใต้ เช่น สงขลา ยะลา คนในพื้นที่
ชายแดนให้คุณค่าและความหมายต่อสเตียรอยด์ใน
ฐานะสิ่งพิเศษที่ช่วยปิดเป่าโรคร้ายได้อย่าง “นำ
มหัศจรรย์”

ข้อแลกเปลี่ยน : หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาคปฏิบัติ
การ ภาควิชาการ ได้ส่งคณะทำงานผู้เกี่ยวข้อง
มาร่วมแลกเปลี่ยน โดยประกอบด้วยบุคลากรจาก
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์
สุขภาพ, แผนกยาหลวงฯ, แผนกยาพื้นเมือง, กอง
ตรวจตราและสาธารณสุขนครหลวงฯ กรมอาหาร
และยา ได้ส่งเภสัชกร บุคลากร และนักวิชาการ
มาร่วมแลกเปลี่ยน

สปป.ลาว มีระบบการกำกับดูแลการ
นำเข้า นำผ่าน และส่งออกผลิตภัณฑ์สุขภาพ เพื่อ
ป้องกันและปราบปรามการนำเข้าผลิตภัณฑ์
สุขภาพที่ผิดกฎหมายการดำเนินพิธีตรวจสอบ
ร่วมกัน ณ จุดเดียว (Single Stop Inspection:
SSI) ในพื้นที่ควบคุมร่วมกัน ณ จุดผ่านแดนด้วย
การจัดทำข้อเสนอทางเทคนิค (Technical
Arrangement) สาขาผลิตภัณฑ์สุขภาพ ซึ่งเป็น
เอกสารแนบท้ายในบทเพิ่มเติมของบันทึกความ
เข้าใจ (MOU) ภายใต้ความตกลงว่าด้วยการขนส่ง
ข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater
Mekong Subregion Cross-Border Transport
Agreement: GMS.CBTA) ที่จะเน้นถึงการ
ตรวจสอบอาหารนำเข้าร่วมกันที่ด่านนำเข้า
ขณะเดียวกันได้พบปัญหาการลักลอบนำเข้า
ส่งออกผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย ไม่ได้รับอนุญาตอยู่
เป็นระยะ การได้เชื่อมและส่งต่อระหว่างกันจะทำให้
รู้เท่าทันสถานการณ์ปัญหา และเรียนรู้
แลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ดีมากขึ้น นำไปสู่การแก้ไข
ปัญหาระหว่าง 2 พื้นที่

ข้อแลกเปลี่ยน : การดำเนินงานเฝ้าระวังความปลอดภัยของยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ ประเทศไทยได้ใช้ระบบ TaWai for Health ในการรายงานและแจ้งเตือนข้อมูลคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์สุขภาพ ระบบดังกล่าวมีความสามารถในการรับรายงานปัญหาด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในระดับชุมชน ใน 3 ลักษณะ คือ

1. รายงานอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ
2. รายงานการพบผลิตภัณฑ์ต้องสงสัยและยาชุด
3. รายงานการพบเห็นโฆษณาเกินจริง ระบบดังกล่าวมีขีดความสามารถและ

ตอบสนองผู้ใช้งานได้ดีและสามารถนำข้อมูลจากฐานข้อมูลปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพ นำมาสร้างสื่อเพื่อเตือนภัยและสร้างความตระหนักรู้ในด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพของภาคประชาชน

การร่วมประชุม 2 ฝ่ายในครั้งนี้เกิดผลลัพธ์ความร่วมมือภายใต้บันทึกความเข้าใจ MOU ระหว่าง University of Health Sciences, Lao PDR and Mahasarakham University, Thailand และร่วมกับ กพย.ภาคอีสาน คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, กพย.สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยการสนับสนุน สสส. ดังนี้

1. เครือข่ายทางวิชาการ เพื่อการเฝ้าระวังยาที่ไม่ปลอดภัยในพื้นที่ชายแดนไทยลาว
2. การแลกเปลี่ยนบุคลากรในการทำงานระหว่างพื้นที่
3. สร้างระบบส่งต่อและประสานข้อมูลระหว่างผู้ปฏิบัติงาน

ถือเป็นความร่วมมือทำงานและส่งต่อข้อมูลระหว่างสองพื้นที่ในภาคปฏิบัติงานและสนับสนุนบุคลากรทำงานร่วมกัน สานต่อความปลอดภัยในชุมชนพื้นที่ชายแดนและผลักดันระบบเฝ้าระวังส่งต่อข้อมูลเพื่อนำข้อมูลวิชาการไปผลักดันเชิงนโยบายเสนอต่อรัฐบาลของทั้งสองพื้นที่ต่อไปในอนาคต